

Referendume spęsimė: norime vienyti ar maųinti pasaulio Lietuvą

Išvykę lietuviai: saviškiai ar jau svetimi? Į šį klausimą atsakysime referendume dėl gimimu įgytos Lietuvos pilietybės išsaugojimo, kuris vyks gegužės 12 dieną. Kad šis klausimas po ilgų metų diskusijų pagaliau būtų išspręstas, dabar labiausiai reikia piliečių aktyvumo.

Justina MIKELIŪNAITĖ

Lietuva iš savo piliečių sąrašų išbraukia daugiau nei tūkstantį žmonių kiekvienais metais. Netenkame maždaug trijų piliečių per dieną, daugybė pilietybės netekimo bylų laukia savo eilės būti išnagrinėtos.

Apie tai, kad asmuo neteko to, ką turėjo ir kuo buvo visą savo gyvenimą, jis informuojamas keletos eilučių elektroniniu pranešimu. Ar mes, tokia maža tauta, šiame karo kontekste, galime sau leisti, kad tūkstančiai lietuvių, išsibarsčiusių po visą pasaulį, nutrauktų bet kokią teisinę ryšį su savo gimtine?

Dėl kokių priežasčių svetur įsikūrusiems lietuviams gyvenamos šalies pilietybė kartais tampa beveik būtina pilnaverčiam ir pilnateisiam gyvenimui užtikrinti, kodėl daugybė lietuvių net patirdami aibę nepatogumų laikosi įsikibę lietuviško paso kaip ryšio su Lietuva ir savo tapatybės pamato, užsienyje gyvenantys lietuviai kalbėjosi iniciatyvos „Tarp 2 šalių“ surengtoje virtualioje diskusijoje „Širdies pasas: kaip pilietybės (ne) turėjimas veikia emocinius ir praktinius ryšius su Lietuva“ vasario 26 dieną.

Be teisių ir balso net po kelių dešimtmečių svetur

Kam gyvenantiems svetur reikalinga ir kitos šalies pilietybė? O gal išvykus visai

puikiai galima gyventi ir be lietuviško paso? Pasak 25-us metus gyvenimo Italijoje skaičiuojančios Lietuvių bendruomenės Sardinijoje pirmininkės, žurnalistės, portalo pilietybe.lt vyr. redaktorės Daivos Lapėnaitės, tokius klausimus kelti gali tik niekada iš Lietuvos neišvykęs ar trumpam išvykęs žmogus.

Ilgą laiką svetur gyvenimą kuriantys, dirbantys, vaikus auginantys žmonės pasineria ir į naują kultūrą, ji taip pat tampa svarbia identiteto dalimi. Siekiama įsilieti į vietos visuomenę, dalyvauti ne tik socialiniame ar kultūriniame, bet ir politiniame gyvenime.

Lapėnaitė atkreipia dėmesį, kad net ilgus metus svečioje šalyje gyvenantys lietuviai, nebūdami jos piliečiais, neturi teisės rinkti ar būti renkamais, taip netekdami galimybės ne tik patenkinti asmenines ambicijas, bet ir atstovauti Lietuvai ir daryti spaudimą jai svarbiais klausimais. Taip pat svetur įsikūrę lietuviai, turėdami tik Lietuvos pilietybę, susiduria su papildomomis kliūtimis sveikatos apsaugos sistemoje, bandydami atsidaryti sąskaitą banke, gauti paskolą verslui, be to, negali dirbti daugybės darbų valstybiniame sektoriuje – nuo pareigūnų iki mokytojų valstybinėse mokyklose.

Mylėti Lietuvą be paso galima, bet meilė be atsako - komplikuota

„Mes, ilgą laiką gyvenantys svetur, puikiai žinome, ką reiškia būti lietuviu užsienyje – be savo tinko, ryšių, patirčių, esi niekas. O gyvenant ilgą laiką ir būnant Ž klasės gyventoju, be jokių teisių ir balso, nematau kaip būtų galima gyventi normalų gyvenimą“, – apie kasdienius iššūkius ir jausmus negalint jaustis pilnaverčiu piliečiu gyvenamoje valstybėje pasakoja D. Lapėnaitė.

Oslo lietuvių bendruomenės pirmininkė Elena Valiulienė dalinasi pavyzdžiu, kai su tėvais į užsienį išvykę jaunuoliai siekia pergalių sporte ir norėtų žaisti šalies rinktinėje. Nors mamai labai svarbu, kad jau pilnamečiai sūnūs išsaugotų šaknis ir pasą, pagal šiuo metu galiojančius įstatymus, norėdami žaisti rinktinėje, jie privalės rinktis Norvegijos pilietybę ir netektų lietuviško paso. Pašnekovė taip pat atkreipia dėmesį, kad Norvegijos pilietybę turintys asmenys lengviau gauna finansinę paramą studijoms, sveikatos paslaugas, turi daugiau socialinių garantijų, pavyzdžiui, netekus darbingumo.

Jungtinėje Karalystėje beveik 14 metų gyvenanti Gintarė Forshaw po studijų sutikusi vyrą britą ir sukūrusi šeimą, svarsto apie galimybę siekti Didžiosios Britanijos pilietybės. Ji pabrėžia, kad lietuviškas bagažas yra ir visada bus jos

identiteto dalis, tačiau po beveik pusės svetur praleisto gyvenimo natūraliai kyla dvigubi jausmai. Naujoji šalis tampa tiek pat namais, kaip ir šalis, kurioje užaugo. Abi šalys tampa vienodai svarbios.

Pilietybė - gimimo vietos ir identiteto, o ne nuopelnų klausimas

„Pilietybė, pasas, teisinis ryšys su Lietuva yra pagrindas, pamatas, tvirtovė, kuri tvirtina ir emocinį ryšį, jį palaiko ir stiprina. Jo neturint, manau, kad, ypač ateinančioms kartoms, mūsų vaikams, uždaromos visos galimybės prisitarti prie Lietuvos. Tikiu, kad mano beveik dvimetį sūnų, žinojimas, jog yra ir Lietuvos pilietis, paaugus skatins norą domėtis šalimi. Kai teisinis tiltas nutraukiamas, tą ryšį išlaikyti gerokai sunkiau“ - įsitikinusi Italijos lietuvė, lietuviško gintaro parduotuvės įkūrėja Ramunė Kupšytė.

Kupšytė atkreipia dėmesį į neretai viešumoje keliamą klausimą, ką išvykęs lietuvis turėtų duoti savo šaliai, kad išlaikytų pilietybę. Kitaip sakant, kuo turėtų gimimu įgytos pilietybės nusipelnyti. Pasak R. Kupšytės, šis klausimas toks absurdiškas kaip ir kalbėjimas apie pilietybės plusus ir minusus. Ji pabrėžia, kad pilietybė yra ne nuopelnų, o gimimo vietos ir identiteto klausimas.

Pilietybės išimtis netaikoma tik vienai išvykusiųjų kategorijai

Lapėnaitė atkreipia dėmesį, kad šiuo metu Lietuvos pilietybės, įgijus kitos šalies pilietybę, netenka tik viena grupė žmonių - gimę Lietuvoje, dažnai kovoję už Lietuvos laisvę ir galimybę naudotis visomis laisvojo pasaulio teisėmis, tarp jų ir teise keliauti ir pasirinkti, kur gyventi, - būtent ši vienintelė piliečių kategorija ir neturi jokios išimties Konstitucijos įstatyme, taigi ir galimybės išsaugoti gimtosios šalies pilietybę, jei tampa ir kitos šalies piliečiais.

Šią neteisę atitaisyti turėsime galimybę referendume gegužės 12 dieną. Seimo narė Dalia Asanavičiūtė atkreipia dėmesį, kad susitikimuose su rinkėjais Lietuvos regionuose, paklausus, kiek žmonių turi emigravusių asmenų savo artimoje aplinkoje, rankas pakelia dažnai 60 ir daugiau procentų auditorijos. Taigi balsavimas referendume - ne paslauga daliai emigrantų, o sprendimas dėl Lietuvos gerovės, vienybės ir ateities.

Primename, kad ir praėjusiame referendume dėl pilietybės išsaugojimo daugiau žmonių jam pritarė, bet nepakako rinkėjų aktyvumo. Tad šiais metais turime paskutinę galimybę apsispręsti kaip tauta.

Visą diskusiją „Širdies pasas: kaip pilietybės (ne) turėjimas veikia emocinius ir praktinius ryšius su Lietuva“, galima peržiūrėti šiame įrašė:

Pranešimas žiniasklaidai

“Tarp 2 šalių”